

Literaire prijzen
van de stad Sint-Truiden

EDITIE 2021

*Sint
Truiden*

Literaire prijzen

van de stad Sint-Truiden

EDITIE 2021

Woord vooraf

Ook de literaire prijzen ontsnappen niet aan de COVID-19-pandemie, al hoeft dat niet allemaal per se negatief te zijn. Zo mochten we in 2020 veel meer inzendingen ontvangen dan ooit tevoren. En dit jaar waren het er nog veel meer: maar liefst 569 gedichten en kortverhalen van 330 auteurs. De mens is duidelijk creatief. Als hij beperkt wordt in zijn doen en laten, zoekt hij andere wegen om zinvol bezig te zijn of neemt hij eindelijk de tijd om een lang gekoesterde droom, een schrijverscarrière, eindelijk op te starten.

De prijsuitreiking van editie 2020 kon omwille van diezelfde pandemie niet fysiek georganiseerd worden. Daarom hebben we een digitale versie opgezet, waarbij we wekelijks een winnaar in de kijker plaatsten. Op die manier hebben we mensen kunnen bereiken die we nooit op een 'echte' prijsuitreiking zien. Opnieuw een voorbeeld van hoe iets negatief is omgebogen naar iets positiefs.

Helaas is het niet allemaal rozengeur en maneschijn. De opgelegde beperkingen hebben er toe geleid dat 2 juryleden de handdoek in de ring gegooid hebben: Jos Wilmots (poëzie) en Jos Geusens (proza). Dhr. Wilmots tekende al present vanaf het prille begin, dhr. Geusens sinds 2005. We willen beiden langs deze weg bedanken voor hun jarenlange inzet en toewijding om de literaire prijzen op het niveau te brengen, dat het vandaag de dag heeft.

Sinds een aantal jaren zetten we ook in op de jeugd. Jong geleerd is immers oud gedaan. Het Willemsfonds ondersteunt deze gedachte door het inrichten van workshops voor aankomend talent. De jury van de jeugdprijzen mag vanaf dit jaar dan ook een 'wildcard' uitreiken aan jonge deelnemers van wie ze denken dat ze meer in hun mars hebben, maar dat ze nog wel wat extra ondersteuning kunnen gebruiken.

We hopen dat we door het inrichten van deze prijzen heel wat talent tot ontwikkeling kunnen brengen en dat jij, lezer van deze brochure, volop kunt genieten van al deze literaire ontdekkingen.

Stijn Vanoirbeek
schepen van Cultuur

Veerle Heeren
burgemeester

Winnaars

Literaire prijzen van de stad Sint-Truiden editie 2021

Jongerenprijs voor poëzie

Neologisme van **Lena Majri** uit Ronse

Jongerenprijs voor kortverhaal

- Komt u toch binnen van **Bruno De Waele** uit Hoegaarden
- Ik spring van **Theo Van Loo** uit Assebroek

'Wildcard' voor jongeren

Aangeboden door het Willemsfonds van Sint-Truiden

- Wij zijn wie van **Marlies Celen** uit Velttem-Beisem
- De stuwdam van **Talin de Jeu** uit Stichtse Vecht (Nederland)
- Steeds meer mensen noemen van **Leonie De Clercq** uit Wevelgem
- De hond van je vader van **Lena Majri** uit Ronse

Guido Wulms-prijs voor poëzie

Deemstering van **Paul Vincent** uit Retie

Simon Michaël Coninckx-prijs

Aangeboden door de Cultuurraad van Sint-Truiden

Hotel in Dover met full british breakfast van
Jaap Lemereis uit Amersfoort (Nederland)

eervolle vermeldingen:

- Moeder van **Monique Bol** uit Kapellen
- Kintsugi van **Annette Akkerman** uit Maarssen (Nederland).

Hendrik Prijs-prijs voor kortverhaal

Als ze eens wist van **Fay Van Kerckvoorde**
uit Gent.

5^e Jongerenprijs voor poëzie

Juryverslag

Juryleden: Lotte Dodion, Joost Stockx en Anke De Vrij

Er werden in totaal 68 gedichten ingezonden van 29 deelnemers uit Vlaanderen en Nederland.

De winnaar van de jongerenprijs voor poëzie werd dit jaar Lena Majri uit Ronse met het gedicht Neologisme.

In dit gedicht vinden we zinnen die direct binnenkomen. Het is een eenvoudige taal die toch rijk is door de invulling die eraan wordt gegeven: de lamp boven mijn bed (die nu voor altijd tot zonsondergang is gedoopt).

Het is een emotionele tekst die op een positieve manier wordt weergegeven (wat niet zo makkelijk is om te doen). Het is ook een ambitieuze tekst, er zit dynamiek in, strijdlust. Het is een zoektocht via neologismen.

Er is een duidelijk doordacht verloop in de tekst. Het gedicht doet denken aan een monoloog en de tekst kan bij verschillende formules overeind blijven zowel op papier als op een podium.

We vinden er originele beelden in terug: van de betekenissen die je me ongevraagd cadeau hebt gedaan raak ik niet af, ik heb ze al honderd keer gedumpt in het Suezkanaal en elke ochtend sta ik op en ze staan me zeiknat op te wachten naast mijn pantoffels en ik kokhals.

Er zijn mooie referenties naar de oudheid waarop de dichter voortbordouert, zonder te pochen en zelf nieuwe beelden maakt van de oude klassieke elementen en die op een frisse manier toepast: op dat vlak verschil ik weinig van Sisyphus en ik wil een klaagvrouw zijn.

Voor de jury kan er nog wel geschaafd worden aan het gedicht (bv. de eerste zin is overbodig), maar de originaliteit heeft de doorslag gegeven.

Het gedicht Neologisme is een belofte dat de auteur nog verder taalkundig op zoek gaat, verder wil gaan om het juiste te verwoorden. De andere inzending van dezelfde auteur, Recept voor een onfortuinlijk avondmaal, sprak ons ook sterk aan. We kijken dus uit naar het inlossen van die belofte.

Neologisme

Lena Majri

*Zo heb ik een woord voor je uitgevonden,
ik leg mijn hoofd te rusten en vervloek je,
ik som alles op wat je mij onteigend hebt,
mijn kleren, mijn douche, mijn slaapkamer,
de klinkers in mijn straat, mijn thuisstad,
mijn lijf, de lamp boven mijn bed
(die nu voor altijd tot zonsongang is gedoopt,
tegen wil en dank,
van de betekenissen die je me ongevraagd cadeau
hebt gedaan
raak ik niet af,
ik heb ze al honderd keer gedumpt in het Suezkanaal
en elke ochtend sta ik op
en ze staan me zeiknat op te wachten naast mijn
pantoffels
en ik kokhals)
hier lig ik weer een brief aan je te schrijven
die ik nooit versturen zal,
een brief waarin ik mijn liefde opnieuw en opnieuw
verklaar,
de zinloosheid weerhoudt me niet,
op dat vlak verschil ik weinig van Sisyphus,
ik rol en rol en rol en gooi nooit weg,
elk woord bewaar ik,
ondertussen zijn de dagen louter kalenderdagen,
te verscheuren, af te vinken, kruisjes als het u belijft,
een heel scala aan tekeningen kan ik maken,
om te zeggen:*

*zonde, zonde dat ik mijn liefde zo dood laat bloeden,
op mijn vel, leeg vel, als alcoholstift op gips (zonder
arm of been)
verzin ik neologismen omdat ik je niet geschreven
krijg,
de taal faalt, ze is gebrekkig, ze ontbreekt,
nieuwe letters moeten er zijn,
nieuwe klanken,
iets wat minder gepolijst is,
Griekse klanken,
ik wil een klaagvrouw zijn,
mijn taal moet radicaler,
minder vriendelijk,
de taal mag niet meer betuttelen,
ik wil pijn in de taal,
ik wil een lexicon van schone pijn en lelijke liefde,
de rest hoef ik niet
en al zeker geen lelijke pijn en schone liefde,
zal ik dan maar woordenboeken herschrijven,
ouderwets met de hand,
pen en papier,
tot ik desnoods slechts met zezen aan elkaar hang,
zal ik me vroom wijden aan de neologistiek,
tot ik het woord gevonden heb waarmee je samenvalt,
en als ik het niet vind, dat woord,
zal dat de onvermijdelijke gevolgtrekking van mijn
taalkundig onderzoek zijn.*

2^e Jongerenprijs voor kortverhaal

Juryverslag

Juryleden: Lotte Dodion, Joost Stockx en Anke De Vrij

Voor de 2e editie van de jongerenprijs voor kortverhalen ontvingen we 25 inzendingen uit het Nederlandse taalgebied. De jury selecteerde hieruit 2 winnende verhalen, Komt u toch binnen van Bruno De Waele uit Hoegaarden en Ik spring van Theo Van Loo uit Assebroek, een gedeelde prijs dus.

'Komt u toch binnen' kwam bij de jury goed binnen o.a. doordat het een goed doordachte, mooie compositie heeft. Het begin is mysterieus en af en toe wordt er een puzzelstukje meegegeven aan de lezer, op het einde is alles duidelijk.

Het is een mooi spel tussen mysterie en concrete uitwerking. Er is die onvoorstelbare rust, traagheid en verstillings doorheen het hele verhaal en de bedachtzame lange zinnen, maar tegelijkertijd is het heel intens pijnlijk zonder sentimenteel te zijn. Er worden originele mooie beelden gebruikt. Het geheel heeft ook iets surreëls.

Het is een verhaal dat nog nawerkt, nazindert!

Ik spring voelt heel af als instant publiceerbaar. Een tekst die op hetzelfde niveau staat als reeds gepubliceerde fantasieverhalen. Er is een sterke opbouw, een mooie cirkel die spannend wordt opgebouwd met een sterk einde. De taal is ook helder en juist gebruikt, verzorgd (terwijl dit vaak niet is in een serieus fantasieverhaal). Het is een zuiver geheel, zonder ruis!

Er zijn zowel beschrijvingen, als dialogen, als innerlijke monologen. Zowel de twijfel van de hoofdpersoon als de meegaandheid van de anderen wordt goed weergegeven. Het is een geslaagde doordenker in dit polariserend tijdperk over hoe we omgaan met mensen die andere dingen weten.

Komt u toch binnen

Bruno De Waele

U moet weten, de stilte komt diegene opzoeken die hem het meest nodig heeft. Het is een natuurlijk proces, maar mensen beschouwen het als iets vreemds. Ze zijn verleerd te luisteren naar het niets. In het lawaai vinden ze hun rust die veel interessanter oogt. Maar op een dag zal eenieder van ons de stilte horen. In het geritsel van de bladeren, in de helderblauwe ogen van het pasgeboren kind, in de tranen van de ongelukkige of in het gejammer van de weduwe aan het graf. De stilte, vader van het verstand, zal eeuwig en onvergankelijk blijven voor diegenen die er naar willen luisteren, om nooit meer te vergeten wie we zijn. De taal van de wereld die ons allen aanspreekt, maar niet door ieder gehoord wilt worden.

Connel ploft zich neer in de zetel aan het raam. Hij zakt helemaal weg in het kussen. Zijn handen strelen het leer en prutsen aan de kloven en barsten die zich doorheen de tijd gevestigd hebben. De zetel ruikt muf naar een antiekzaak, waar jaar en dag het stof rondwaait wanneer een klant de deur opent. Opgeslokt in het koude leer zinkt hij weg in zijn gedachten.

“Waar ben je?”, kraamt hij zachtjes uit tegen de afbrokkelende muren van zijn kamer. Deze antwoorden niet en luisteren slechts naar zijn gekraam. Er klopt iemand aan zijn deur. Of niet? Het doet er eigenlijk niet toe, zolang hij maar een reden heeft uit zijn gedachten te kruipen. Hij opent de deur. Niemand, enkel de stilte die hem voor de eerste keer komt opzoeken. “Komt u toch binnen.”, zegt hij. Zijn deur valt krakend in het slot. Connel ploft zich terug in zijn zetel, verzonken in gedachten. Hij verlangt naar haar mooie ogen en haar warme lach. Haar hand om aan vast te houden, opdat hij niet verder weg zou zakken in het leer. Ze zou zijn tranen terug opvangen in het kuilte van haar handen en ze een andere betekenis geven. Bedroefd dat zij het niet was die in de deuropening stond, voert hij zijn eerste gesprek met de stilte.

“Waarom bent u hier?”, vraagt Connel aan de vreemdeling. Hij voelt hoe zijn ogen de kamer afgaan, aftastend naar zijn gesprekspartner die niet praat.

Hij luistert slechts naar de vragen die hem gesteld worden en gaat in de dialoog zonder een woord te zeggen. De stilte hoort hoe de vraag resoneert in de kleine kamer. Hij is de meester van het socratische gesprek dankzij de eeuwen tweespraak die hij heeft gevoerd met de mensheid. En zijn antwoord op Connels vraag blijft uit, want zo is zijn aard.

“Vanwaar komt u?” Connel voelt hoe zijn lichaam zich verzet tegen het gesprek. Koud zweet parelt langs zijn rug naar beneden. Zijn handen bidden dat het hier stopt, maar zijn vingers wurgen elkaar tot de toppen paars zien. De barsten, denkt Connel en haastig glijden zijn vingertoppen trillend over het koude leer. Zij die vroeger zoveel mooie dingen schreven. Met een pen in de hand vonden ze antwoorden op de gevoelens die hij niet kon beschrijven. Ze lieten de scherpe punt baden in de blauwe inkt en de vloeibare woorden zouden zich in hun betekenis trekken. Ze hielpen hem de liefde te vereeuwigen, die rook naar natte inkt en sneed als papier. Maar nu verscheuren ze elke tekst en zijn nagels boren zich in de barsten. Het leer scheurt krakend open. Hij schreeuwt tegen de muren in een poging de stilte te doden, maar deze kijkt slechts lijdzaam toe naar het resultaat van zijn aanwezigheid.

Hij ziet zijn eigen gelaat voor het eerst terug na een lange tijd. Zijn lange, magere silhouet verschijnt in de bevlakte spiegel van zijn kamertje. De ingebouwde lamp flikkert nog enkele keren en valt dan uit. “Laat me gewoon gerust!”, roept Connel naar de vreemdeling die zich genesteld heeft in de diepten van zijn bruine ogen. De spiegel breekt in duizend stukken. Het bloed traant naar beneden, vloekt met de witte keramiek en druipt vervolgens stroperig het zwarte putje in. Hij valt jammerend in slaap, zijn vuist ingewikkeld in een theedoek dat roze wegtrekt. De stilte fluistert hem de taal van de wereld toe. Verhalen die overal verteld worden, maar nooit beluisterd. Hij sluit zijn ogen en denkt aan haar, in stilte.

De zon ontwaakt hem geniepig door een scheur in het gesloten gordijn. Connel gooit zijn lakens van zich

af. Het stof vliegt op en blijft hangen als een sterrenhemel in de ochtendgloed. “Wat zoek je?”, straalt de zon, waarop ze verdwijnt achter de wolken. Connel spoelt zijn gezicht af met koud water en ziet zijn verbrijzelde spiegel die zich in duizend scherven aan elkaar vasthoudt. “Gaat het?”, vraagt hij zachtjes. Zijn traan streelt het gebroken glas en glijdt hoekig over de barstjes. Zijn spiegelbeeld kijkt hem verloren aan en schudt duizend keer neen. Connel zet zich op zijn bed en wikkelt de theedoek van zijn hand. Zijn bebloede knokels wast hij voorzichtig af. Hij prutst enkele glasscherven uit zijn huid en wikkelt het voorzichtig terug in een proper wit verband.

Hij trekt zijn okerbruine leren schoenen aan. De veters kraken naarmate hij het leer aantrekt en de geur van smeuiïg vet vult zijn neus. De schoenen glanzen mooi en lachen hem toe. Ze vertellen hem waar hij heen moet gaan, ver weg van hier, over de horizon. De schoenmaker zoeken die onder de notelaar zijn schoenen smeert, tot in de nauwste inkepingen. Connel verdwijnt in de stilte en ziet hem zitten tussen de gouden graanvelden die kabbelen bij een zachte bries die de avond aankondigt. De handen van de schoenmaker weren het stof en de zon, opdat het leer zich kan versmelten en verfijnen tot het schoeisel dat kraakt aan zijn voeten.

Connel kijkt naar zijn knokkels, verscheurd door de stilte die de schoenmaker ook hoort, wiens handen ruw en warm zijn, bedekt met een laag vet en gebruind door de zon. Hij kan leven in de stilte, want hij weet hoe de mens is. De schoenmaker is niet naar school gegaan en heeft nog nooit een boek vastgehouden in zijn vette handen, maar voor hem ging de zon niet minder hard stralen. Hij heeft geluisterd naar het geritsel van de bladeren. Hij heeft zijn enige zoon zien opgroeien tot een knappe jongeman met helderblauwe ogen, behendig met pen en papier als zijn vader met schoen en leest. Zijn tranen waren oprecht en warm toen zijn zoon vol gezwollen werd opgenomen in het lokale ziekenhuis, waar men niets meer voor het kind kon doen dan bidden. En de stilte heek elke dag mee, over zijn schouder, wanneer hij het

graf ging afborstelen in de vroege ochtend, opdat de zon een proper graf zou zien. De schoenmaker kent zichzelf en wist de stilte te temmen die verwacht wordt in de grote bibliotheken maar wordt verafschuwt in ons eigen zijn. Het gekraak van zijn ruwe handen in het zachte leer dreunt na terwijl Connel de laatste knoop strikt en alles achterlaat wat hij heeft gekend.

Hij stapt naar het station en voelt hoe de hak van zijn schoen vloekt met de bolle kasseien. Ze vertellen hem over de duizenden reizigers die zoeken en vertrekken naar datgene wat ze nooit zullen vinden. De blinde met zijn wandelstok tast de kasseien af tot zijn zicht, de eenzame sleurt zijn weemoedige lijf over de stenen op zoek naar het gewichtloze gevoel van de liefde. De man met de aktetas zoekt zijn hartverwarmende rijkdom in papier en edelmetaal. Allen nemen ze de snelste trein, dag in dag uit. Strevend naar hun begeerte en lust, die ze slechts zullen bereiken als ze luisteren naar het geluid van hun schoenen en stokken op de eeuwenoude kasseien. Zij weten waar alles ligt, als men maar bereid is te luisteren. Connel kijkt naar de mensen en luistert naar hun verhaal dat zich afspeelt in hun ogen en hun ziel ontbloot. Ze zijn doorlopen van verdriet, bezopen van de drank of ontnomen door het ongeluk dat eenieder weet te raken.

“Opgepast, doorrijdende trein.”, klinkt er schel doorheen het station. Het logge gevaarte schiet voorbij, schaatsend over de metalen rails. Als een oude film gaat zijn verleden aan hem voorbij. In de voorbijflitsende ramen ontmoet hij haar weer, haar hoofd steunend op zijn scherp afgelijnde schouder. Ze kust hem in de warme bries die het hele perron vult. Ze waait door zijn verwarde bruine haren die samen klitten op zijn bezwete voorhoofd. Haar warme adem streelt zijn rode wangen en haar vingers drogen de glinsterende tranen in de gloed van de ondergaande zon. “Ik heb altijd van je gehouden.”, waarop ze hem voor de laatste keer kust en verdwijnt wanneer de trein het station in hoge snelheid terug verlaat.

De deuren van zijn wagon gaan sissend open. Een versleten trein nodigt Connel uit om in te stappen en vraagt waar hij naartoe wilt gaan. "Naar huis.", zegt Connel, waarop de deuren zich sluiten en de trein puffend aan hun verhaal begint. Ze doorkruisen samen talloze weilanden en kleine dorpen, de horizonten verkennend tot waar de roestige rails lopen. De trein stopt verschillende keren aan kleine stations om mensen hun verhaal verder te laten zetten, hopen dat hij hen gebracht heeft waar ze willen zijn, om ze dan nooit meer terug te moeten zien. Maar hij ontmoet veel verdwaalde reizigers, die vertrekken met hoopvolle ogen, ruikend naar verse koffie en hun kleren besprenkeld met ochtenddauw. In de late avond keren ze terug met niets anders dan hoop voor een betere morgen. Verloren in de stilte die ze niet begrijpen. "Morgen wordt wel beter.", sist de trein hun hoopvol toe, wetende dat ze volgende ochtend weer naar koffie zullen ruiken.

Connels moeder wacht hem op aan het station. Haar zwarte kleed dans in de wind. Ze knuffelt hem, blij dat hij het was die uit de trein stapte en niet de stilte. Haar lippen laten een vochtige kus achter op zijn wang, vermits ze niet weet wat te zeggen. "Hoe gaat het met je?" Ze laat haar oog vallen op zijn ingewikkelde vuist, waarvan het verband wappert in de gloed van de avondrode zon. "Ik wil graag naar huis gaan.", zegt hij zachtjes waarop hij zich lostrekt en naar de auto stap. De wind streelt hun warme huid die brandt in de ondergaande zon. De bomen aan het perron bukken zich over Connel en zijn moeder. Hun witte bloesem dwarrelt neer als witte sneeuw die blijft hangen in hun bruine haren. De auto ronkt warm en vol over de vertrouwde wegen die leiden naar wat ooit zijn thuis was.

Connels vader heeft de stilte nooit echt goed gekend, tot hij die dag voor zijn deur stond met witte bloesem in het haar. "Kom toch binnen.", roept hij vanuit de deuropening. Zijn zwarte hemd kreukt uit zijn broek wanneer hij Connel omhelst. Hij heeft altijd hard gewerkt voor zijn zoon, opdat hij alles zou hebben wat hij zelf niet had. Elke ochtend met zijn aktetas

in de hand, wachtend op de snelste trein. Zijn leren schoenen mals geworden in de ochtenddauw. Hij werd bezit van de rijkdom en Connel heeft zijn vader nooit meer teruggekregen. Hij wacht in de stilte op hem, maar ziet in zijn ogen dat hij nooit zal komen.

Aan tafel praten ze veel bij over weinig, zodat de stilte gesmoord blijft. Ze luisteren naar elkaar om te antwoorden. Op de eikenkast staat een platenspeler vrolijk in het rond te dansen. De naald krast zich een weg doorheen de zwarte groeven van de plaat, verlicht in de goudgele gloed van de likkende kaarsen. De stilte verstikt zich in het opgezette spel van Connels ouders, maar niet voor lang. Het feestmaal vult de eetkamer en even voelt Connel niets anders dan zijn begeerte die voltrokken is. De warme geur van het bloederige vlees en de dikke roomsaus zweeft door het hele huis en weekt in het dure behang. De wijn vloeit sierlijk door de hals van de fles en kolkt na in de kristallen glazen. Zijn vader neemt een grote slok en smeekt de stilte zijn zoon terug te geven. Maar die weigert en het gesprek aan de tafel sterft uit, als een vlam die te weinig lucht krijgt. De zinloze gesprekken storten in elkaar, gebouwd op niets anders dan lawaai en schatergelach. De stilte spreidt zijn koude vingers over de ruimte en laat ze rusten in Connels nek. Hij hoort het gesprek tussen zijn ouders niet meer, enkel het geknars van de vinyl die zijn einde aankondigt. Connels vader beseft dat zijn mooiste rijkdom verloren is gegaan en dat geen enkele trein snel genoeg is om hem terug te brengen.

Connel houdt zijn glas wijn tegen het licht. De druppels tranen mooi langs het kristal, als bloed op keramiek. "Haar begrafenis was toch wel mooi.", zegt Connels moeder terwijl ze naar het geruis van de plaat luistert. De stilte schrikt op en kijkt argwanend naar Connel, wiens vinger de rand van het kristal streelt. Hij sluit zijn ogen en voelt hoe het vocht zich opstapelt achter zijn gesloten oogleden. "Ja mama.", fluistert Connel zachtjes.

Ik spring

Theo Van Loo

NU

De wind suist langs mijn oren. Hij stroomt verder richting de kliffen, fluit tussen hun voegen en barsten. Beneden, kilometers en kilometers dieper, zweven de wolken. Ze omhelzen de rotswand als zachte dekens. Ik haal diep adem. Het is de enige manier. Ik moet weten of dit het is. Of er meer is dan dit. Ik haal diep adem.

En ik spring.

TOEN

Klimmen. Dat is het enige wat telt. Dat houdt ons bijeen. Boven en onder mij klimmen er nog honderden omhoog. Langs gladde of ruwe uit rots uitgehakte trappen. Klimmen, steeds hoger. De trap zal ooit eindigen. Al honderden jaren klimmen we. Steeds omhoog, tot niemand meer weet wat er beneden was. Het enige wat iedereen wil, is boven geraken.

Vooraan loopt de Heerser. Hij leidt ons. Hij heeft ons altijd geleid. Hij heeft ons verteld dat zijn geest steeds overgaat in een ander lichaam, dat hij ons volk al honderden jaren de Grote Trappen van de Grote Berg op helpt, om boven bij het Paradijs te komen.

Hij heeft ons alles geleerd: hoe we de aarde van de plateaus in de rotsen moeten meenemen, hoe we op versleepbare platformen tuinen kunnen aanleggen, hoe we reizend dieren kunnen fokken. Elke dag komen we dicht bij het Paradijs. Wij zijn er het dichtste bij van alle generaties. Beneden bestaat niet meer, er is alleen nog maar boven. De trappen blijven eenzaam achter, om nooit meer te worden betreden. Wij gaan het halen.

We pauzeren op zijn signaal. Mensen gaan zitten op de trappen, of zetten hun tentje van dierenhuiden op tegen de zon, die verschroeiend schijnt op onze verbrande nekken. We drinken de melk van onze dieren. Sogrov, een opvliegende Middenklimmer, kapt zijn rantsoen direct naar binnen. Hij kijkt gulzig naar het rantsoen van Oi, een arme Laagklimmer. Oi kijkt teneergeslagen. De Laagklimmers krijgen altijd minder.

Een kwartier later komen de Kneuzen aangestrompeld. De Achterblijvers, zoals de Heerser en zijn Raadgevers hen noemen. Ze lopen slecht, zien maar weinig of missen ledematen, waardoor het klimmen niet zwaar maar loodzwaar is. Ze zien er niet uit. Geen wonder. We reizen al honderden jaren de trap op met dezelfde mensen. Alle mensen zijn familie. Sommige families zijn al jaren vervormd.

De Heerser wil hen niet helpen om de trappen op te komen. Volgens hem zullen alleen zuivere mensen aankomen in het Paradijs. Hij negeert hun smachtende blikken, terwijl hij zich op een plateau in de rotsen installeert. Wij volgen hem. In alles. De Heerser kiest altijd de beste plekken uit. Hij heeft ze nodig om te mediteren.

Moeizaam laat ik me neerzakken op een trede. Mijn lichaam doet pijn. Ik mijmer terwijl ik kijk naar de rand van de wenteltrap, die zich als een slang rond de gigantische, steile piek van de berg kronkelt. Mijn haar wappert voor mijn ogen. De lucht kleurt langzaam inktzwart. De Groepleiders geven teken dat we mogen slapen. Dankbaar maak ik mijn deken en kussen los van mijn rugzak en nestel me tegen de bergwand.

Uren later lig ik nog wakker. Zoals steeds. Iedereen slaapt, maar mij lukt het niet om tot rust te komen. Ik kan nooit zomaar slapen. Mijn gedachten bruisen en kolken, als een stromende bergbeek, die ook niet zomaar in ijs verandert wanneer het koud wordt.

Opeens zie ik iets vreemd. Een donkere bol zweeft langs me heen en blijft hangen in een klimplant boven mijn hoofd. Een minuut lang staar ik naar dit fenomeen. Hij zweeft. Hoe kan dat? Voorzichtig stap ik eraartoe. Ik raak de bal aan en trek dan mijn hand meteen terug. Hij lijkt wel gevuld met lucht. Opnieuw probeer ik hem aan te raken. De stof voelt warm. Eronder hangt een mandje, afgesloten met een deksel waarover een soort gaas is gespannen. Ik haal het deksel van het mandje en moet bijna gillen. Er zit een vlam in. Vuur! Als de Heerser ontdekt dat ik vuur houd zonder zijn toestemming, hang ik. Dan zal ik nooit het Paradijs bereiken.

Snel blaas ik de vlam uit. Maar hoe hard ik ook probeer, hij komt telkens terug. Ik begrijp het niet. Hij brandt boven een cilinder van een vreemd, glimmend soort materiaal. Voorzichtig haal ik de bal naar me toe. Nu zie ik dat hij versierd is met allerlei vrolijk gekleurde lintjes en franjes. In het mandje zit een lapje. Het lijkt wel stof maar dan gladder, brozer en sneeuwwit. Ik haal het eruit. Het is zo licht dat het bijna uit mijn handen waait. Nadat ik het opengevouwen heb, zie ik dat iemand erop geschreven heeft. Ik wend mijn blik af. Ik mag dit niet lezen. Ik heb het recht niet. Ik moet dit aan de Heerser of aan een van zijn Hoogklimmers geven. Als Middenklimmer mag ik alleen het Heilige Boek lezen. Maar ik sterf van nieuwsgierigheid. Eén seconde kijken kan toch geen kwaad?

Ver in de lucht klimmen mensen zo hoog,
De lucht is er warm, de beken staan droog.
Gedreven, bedrogen door hij die loog,
Al jaren en jaren, steeds maar omhoog.
En...
Beneden daar zwoegen de mensen in 't zand,
Ze leven en werken in één enkel land,
De zon heeft hun huid al jaren verbrand,
Toch leven ze vrij, hand in hand.
En...
De mensen van de grond, zij zochten contact,
Door ballonnen, met brieven volgepakt,
De Klimmers verzwegen, en vervolgden hun reis,
Ze klommen steeds verder, naar hun Paradijs...

Zo gingen de volken uiteindelijk uiteen: de ene bleef thuis, de ander ging heen,

Toch heb ik een droom: ooit worden ze één...

Wat is dit? Een volk beneden? Dat kan niet. Die zijn honderden jaren geleden doodgegaan, omdat ze niet meewilden met de Heerser. Ze zijn overspoeld, verdwenen in het niets, zegt de Heerser. Gauw herhaal ik mijn gebed: 'Omhoog is de weg en de weg moet ik gaan, boven is toekomst, beneden vergaan.' Maar dan klinkt een stem in mijn hoofd:

Of zou het toch?

'Zwijg!' Het kan niet. Het mag niet. Dan zouden we al honderden jaren voor niets klimmen? Dat is toch te gek voor woorden. Ik steek het stukje stof in mijn zak. Ik haal mijn houten mes tevoorschijn en snijd voorzichtig de touwen door waarmee de bol aan de vlam vastzit. Mijn handen trillen. Ik pak de bol, die nu slap als een doek is geworden, op en verberg hem in mijn bagagezak. Het mandje met de satanische vlam verberg ik in een rotsspleet. Ik ben nog nooit zo bang geweest.

Later lig ik terug onder mijn deken en kijk ik nog eens naar mijn verborgen schat. Is het waar? Zou het waar kunnen zijn? Is mijn hele leven een leugen?

Nee.

Ik toon het morgen aan Vixus. Hij zal wel weten wat ik moet doen. Opgelucht haal ik adem. Ik trek mijn deken over me heen, maar kan de gedachte niet van me afzetten dat ik iets heel erg verkeerd heb gedaan, zoals over de rand van de rots kijken zonder toestemming. Dat heb ik nog maar twee keer gedaan, stiekem, in het holst van de nacht. Ik zag niets: een grote, zwarte massa.

De Heerser zegt dat het land werd overspoeld door lava, die stelde en van het oppervlak een zwarte woestijn maakte. Ik zag één lichtvlekje, als een kleine ster in een hemel zonder licht. De Heerser zegt dat dat poorten naar de Onderwereld zijn. Degenen die de lava overleefden, vielen in deze poorten en zullen eeuwig vallen. Dat is wat er gebeurt als je je niet houdt aan de wetten van het Paradijs. Rillend overtuig ik mezelf ervan dat ik alleen maar nieuwsgierig ben. Vixus zal weten wat ik moet doen.

De volgende ochtend zijn mijn botten stram en voel ik me misselijk. Ik heb nog nooit een geheim gehad. Niemand hier. We hebben geen geheimen, alleen maar een doel: naar boven. Geen vragen, geen kennis, geen twijfel.

Of toch een beetje twijfel?

Omhoog is de weg en de weg moet ik gaan, Boven is toekomst, beneden... Iets in me is gewekt, en het wil niet meer slapen. Wat als er écht nog mensen zijn beneden? Ik schud de gedachte van me af. Wat een afgrijselijk gevoel om met dingen rond te lopen die alleen jij weet.

Ik pak mijn spullen in en loop naar de kok van mijn afdeling. Hij schept een portie pap op mijn bord. Ik steek mijn houten lepel erin en werk de pap naar binnen. Een ochtend als een ander. Maar het monster in me knaagt.

Alweer hetzelfde? Waarom zou je iedere ochtend hetzelfde moeten eten?

En dan? Als we boven zijn, krijgen we elke dag de lekkerste dingen die er bestaan.

Als jij dat wilt geloven. Misschien is het eten op de grond wel lekkerder.

Er is niets meer op de grond.

Goed zo. Sus jezelf maar in slaap. Precies wat ze willen...

Neel! Eén met de weg, de trap, de ziel. Als ik het Paradijs binnenloop zal deze twijfel weg zijn en zal ik beschaamd zijn dat die er ooit was. Toch is hij er, als een waterstroompje, glijdend en stromend langs de zwakke plekjes in mijn geest om uiteindelijk aan te zwellen tot een rivier van verraad.

Wie heeft deze trap ooit gemaakt denk je? Waar zijn die mensen? En hoe weet de Heerser dat wij er wel zullen geraken?

'STOP' roep ik nu echt. Iedereen kijkt op van zijn pap en staart me vreemd aan. Ik loop blozend met mijn bord naar Vixus. Ik plof naast hem neer en bedenk hoe ik hem over mijn vondst kan vertellen. Zou ik het hem tonen? Niet hier. Iedereen zou het zien. Ik

zucht, en denk even aan de tenten van de Heerser en zijn Raadgevers. Wat lijkt me dat zalig. Een plaats helemaal voor jezelf.

Misschien hebben de mensen op de grond allemaal een eigen tent, fluistert het stemmetje weer,

Misschien is hun rug niet vervormd van het slapen op trappen.

Misschien moet jij ophouden met in mijn oor te zeuren, is het enige weerwoord dat ik kan verzinnen. Ook de rest van de dag laat het stemmetje met niet met rust. Het is er als we vertrekken, als ik mijn klusjes doe en als ik help in de bakkerij die op een deken wordt voortgesleept. Ik kan me er de hele dag niet toe brengen om Vixus over mijn nachtelijke avontuur te vertellen. Wie weet sleur ik hem mee in mijn ongeluk. Ik ben opgelucht als ik eindelijk kan gaan slapen en voel me veilig wanneer ik me laat meedrijven op het zachte gekabbel van de slaap. Maar het kabbelen wordt bruisen en kolken, en alweer lig ik piekerend wakker.

Zo lig ik daar, tot midden in de nacht. Ik kijk naar de pikzwarte lucht, zucht en draai me om in een poging om te slapen. Maar dan hoor ik iets. Voorzichtig ga ik op mijn zij liggen, met mijn gezicht in de richting van het geluid. Ik herken de aristocratische gestalte van de Heerser langs de rand van de berg, met enkele schimmen naast hem. Ze hebben duidelijk niet door dat ik in de buurt ben. Met mijn deken over me lijk ik meer op een vormeloze hoop dan op een slapende mens.

'Van waar heb je dat, jongen?' Het is de stem van Pegasus, de Hoogste Raadgever. Hij houdt iets omhoog en even lijkt mijn hele wereld te wankelen. Het is de vlam die ik in een rotsspleet had verstoppt. Het licht snijdt door de duisternis als een mes.

'Het zat in een rotsspleet.'

'Waarom ben je het niet komen melden?'

'Ik weet het niet, ik...' Klap. Pegasus geeft de jongen een harde mep. Hij helt vervaarlijk naar de rand van de trap.

'Ik was nieuwsgierig, ik wou weten hoe het werkte en ik...' ratelt de jongen, maar hij krijgt alweer een voltreffer in zijn gezicht en zakt kreunend op de grond.

'Kennis is het instrument van het kwaad,' snauwt Pegasus. *'Een man die te veel weet, wordt verblind.'*

'Of is slim genoeg om te zien dat dit allemaal onzin is,' zegt het stemmetje in mijn hoofd opeens.

'Het spijt me, mijn Heer,' bazelt de jongen.

'Aan excuses heb ik niets, jongen,' zegt Pegasus, en met een simpele armbeweging duwt hij de jongen over de rand.

Ik ben te verbaasd om een woord uit te brengen, net als de jongen, die met een verbaasde blik over de rand valt. In complete stilte. Ik weet dat het lang zal duren voor zijn lichaam de grond raakt, eindeloos en toch wetend dat zijn einde nadert. Pegasus keert de kloof de rug toe en loopt terug naar zijn tent, geflankeerd door zijn helpers. De Heerser staart nog even over de rand en volgt hem dan.

Ik sta versteld. Dit kan niet. Dit druist in tegen alles wat ik ooit geleerd of gezien heb. Mijn hoofd tolt, ik word misselijk. Hoe kan dit? Waarom zou de beste vriend en vertrouweling van de Heerser zo iets doen? Ik probeer rustig adem te halen, straks krijgen ze me nog in de gaten. Maar niemand let op mij, terwijl ik bijna stik van verontwaardiging, walging en ook van angst.

'We zijn één familie,' zegt de Heerser altijd. *Waarom gooien ze die jongen dan van de trap omdat hij nieuwsgierig is? Stel dat ze mij gisteren te pakken hadden gekregen? En dan overvalt me dat ijskoude gevoel: het is mijn schuld. Als ik de vlam direct was gaan afgeven, dan had deze jongen hem niet gevonden.*

Het is mijn schuld dat die jongen dood is. Een leven verspild, weggegooid. Door mij.

En dan val ik flauw.

De volgende dag kan ik amper op mijn benen staan. Het is alsof ik mijn hele leven in een waas heb geleefd. Nu trekt de mist rond me op, en onthult de verschrikkelijke werkelijkheid. Ik zou willen dat de mist terugkwam, mij opnieuw omhelsde en omsloot in mijn veilige wereldje. Maar dat is voorbij.

Ik strompel de trappen op, Vixus probeert me nog mee te krijgen, maar ik vertel hem dat ik me niet zo goed voel. Hij vraagt of hij bij me moet blijven. Ik zeg dat dat niet moet. Ik strompel een beetje achter de groep aan, tot ze helemaal uit het zicht verdwijnen. In de pauze ben ik doodop, niet van het lopen, dat doe ik elke dag. Nee, ik ben doodmoe van vannacht. Ik zie telkens weer het beeld van die jongen voor me. Ik blader door mijn Heilig Boek, maar vind niets dat de acties van Pegasus zou rechtvaardigen.

Ik zie de tent van Pegasus staan, die in de pauze altijd in vijf minuten door zijn talloze dienaren wordt opgezet. Woede komt in me op. Ik heb veel zin zijn tent in de fik te steken.

'Wat houd je tegen?'

Ik wil geen Laagklimmer worden, dát houdt me tegen. En toch loop ik richting Pegasus' tent. Op hetzelfde moment stormt een man naar buiten. In zijn ogen lees ik doodsangst. Hij kijkt rond, ziet me en duwt iets in mijn handen. Het is een in leer gewikkeld pak. Verbaasd kijk ik hem aan.

'Verberg het!' roept hij, *'Verberg het!'* Verschrikt steek ik het pak in mijn tas. Pegasus komt uit de tent. Hij heeft en blauw oog.

'Waar is het?' briest hij.

De man grist mijn Heilig Boek uit mijn handen en gooit het over de rand van de trap. 'Daarzo!' antwoordt hij. Pegasus sprint naar de rand en ziet nog net de bruine kaft tegen een uitstekende rotswand afketsen, waarna het in de diepte verdwijnt. Briesend draait hij zich om.

'Jij!' roept hij, en hij wijst naar de man. 'Jij bent een gezant van het kwade! Jij zult boeten! Wachters!' Onmiddellijk komt er een groepje mannen en vrouwen aangestormd om de man gevangen te nemen. Pegasus spuwt op de grond, duwt me ruw aan de kant en loopt terug naar zijn tent.

Doodsbenauwd en trillend draai ik me om, om mijn groep te vervoegen.

Pas 's avonds durf ik het pak open te maken, als ieder een slaapt en ik zoals gewoonlijk weer wakker lig. Het is een boek, of eerder een verzameling papieren met een kaft. Mijn mond valt open wanneer ik erin kijk. Het zijn dezelfde soort brieven als die ik heb gevonden. Sommige handelen over het leven beneden, andere proberen de Klimmers te overtuigen terug te keren. Mijn ogen blijven rusten op één passage:

En om de Klimmers een jarenlange terugreis te besparen, hebben de Mensen van de Grond netten gespannen rond de Grote Berg, die hen die dapper genoeg zijn om te springen zullen opvangen.

Maar wat als...

Niets wat als! Dit is je kans...

Ja hoor, om te pletter te storten. Dit plan is dwaas. Waarom zouden de mensen op de grond iets geven om het lot van enkele dwazen die een berg op klimmen?

Er is maar één manier om dat uit te vinden...

Misschien. Maar waarom had Pegasus dit boek? Waarom heeft hij de brieven niet gewoon verbrand? Wou hij zelf ook springen? Neen, uitgesloten. Zou de

Heerser hiervan weten? Ik ben zoveel vragen niet gewoon. Het was gemakkelijker toen alles voor me beslist werd. Het is bizar dat alles waar ik mijn hele leven in heb geloofd een plots een leugen blijkt.

Uren blijf ik liggen, mijn deken over me, zodat niemand het boek kan zien. Ik denk, ik pieker, ik twijfel. Als ik wakker word uit mijn overpeinzingen, zie ik Vixus voor me staan. Hij vraagt me wat ik doe met dat boek, welk boek het is. Waarom ik een boek met me meesleur. De blik in zijn ogen doet me ineenkrimpen.

En dan vertel ik alles. Ik vertel over de jongen, over de brief, over de wanhopige man die dit boek in mijn handen drukte. En tenslotte vertel ik hem over de netten. Als ik klaar ben, weet ik dat het fout was hem alles te vertellen. Zijn koude, harde blik spreekt boekdelen.

'Je weet dat dit ketterij is, toch?'

'Nee, Vixus, dit is... dit is meer!'

'Waarom heb je dit niet eerder gezegd? Heeft het kwade je in zijn macht?'

'Ik...'

'We moeten samen sterk zijn, snap je dat dan niet?'

'Toch wel, maar als er mensen op de grond...'

'Er zijn geen mensen op de grond,' zegt hij met stijgende woede in zijn stem, 'Het is een leugen! Een illusie!'

'Maar die brieven...'

'Ik begrijp het al. Je bent een demon!' Hij loopt verschromt achteruit en vormt met zijn armen een kruis, om me af te weren.

Ik staar hem verbaasd aan: 'Stel jij je dan nooit vragen?'

'Vragen zijn slecht,' zegt hij alsof hij iets aan een kind uitlegt, 'Vragen verblinden je.'

'Sommige vragen niet...'

'Alle vragen! Alle vragen zijn slecht! Kennis is slecht!' hij kijkt me vol afgrijzen aan. 'Heb je dan nooit iets geleerd van de Heerser?'

Nu word ik ook boos. 'De Heerser? Wat heeft die ooit voor me gedaan? Was hij er toen mijn moeder stierf? Weet hij hoeveel pijn de mensen hebben van het klimmen? Weet hij van de bijtende kou in de winter? De kokende hitte in de zomer? Hij zit daar maar, in zijn tent. Hij is degene die verblind is!'

'Nu is het genoeg' de felheid in Vixus' stem maakt me bang. 'Je bent niet meer te redden.'

'Maar kijk dan toch naar...' Het heeft geen zin. Vixus begint te rennen.

Laat hem. Hij dwaalt.

'Neen, Vixus, nee!' probeer ik nog. 'Wat doe je?' Hij sprint richting de tent van de Heerser. Hij ziet het als zijn heilige plicht kettens aan te geven, zelfs zijn beste vrienden. Zelfs ik. Ik wil hem achternalopen, maar beseft dat het geen nut heeft. Hij zit vast, en zal altijd vast blijven zitten. Ik moet nu een keuze maken.

Nu.

'Het is beter om geen slapende honden wakker te maken,' zei mijn moeder altijd.

'Eendracht maakt macht,' zei mijn vader altijd.

Ze kunnen me wat.

Achter me hoor ik mensen aankomen. Ik hoor het gerinkel van zwaarden. Ik hoor geroep, gescheld. De menigte zwelt aan. Het nieuws verspreidt zich als een vuurtje. Een ketter. Een Vrijdenker. Wat een schande.

Een vingerknip van de Heerser, en jarenlange vriendschappen worden doorsneden. Ik ben niet langer de vriendelijke bakkershulp. Ik ben een verrader. Een gevaar. Een insect dat moet worden verdelgd door de laarzen van de klimmers, zodat ze verder kunnen. Niets meer dan een hindernis.

Ik zou panisch moeten zijn. Angstig. Maar ik ben het niet.

'Stop!' hoor ik Pegasus krijsen.

'Halt!' schreeuwen de wachters.

'Dood aan de verrader!' roepen de mensen. Ze gooien stenen naar mijn hoofd. Een scheut van pijn schiet door mijn schedel. Ik dwing mezelf kalm te blijven.

En dan klinkt de honingzoete stem van de Heerser. De Hoogste. Hij vraagt me wat er aan de hand is. Of we erover kunnen praten. Hij klinkt verraderlijk vriendelijk, veilig... Ik zou me haast omdraaien, de vorige dagen vergeten. Het is verleidelijk...

Maar ik doe het niet.

De mensen. De klimmers. Ze slapen. Ze worden overheerst, en doen niets. Ze willen niets liever dan geloven in een hoger doel.

Het is tijd om wakker te worden.

De wind suist langs mijn oren. Hij stroomt verder richting de kliffen, fluit tussen hun voegen en barsten. Beneden, kilometers en kilometers dieper zweven de wolken. Ze omhelzen de rotswand als zachte dekens. Ik haal diep adem. Het is de enige manier. Ik moet weten of dit het is. Of er meer is dan dit. Ik haal diep adem.

En ik spring.

45e Guido Wulms-prijs voor poëzie

Simon Michaël Coninckx-prijs voor poëzie

Juryverslag

Juryleden: Herman Fabré, Herman Rohaert, Katrien Frederix en Marleen Wulms

In 2020 mochten we 276 inzendingen ontvangen. Dit record werd dit jaar (2021) moeiteloos verpulverd met maar liefst 329 gedichten, verdeeld over 134 deelnemers. Zoals verwacht handelde heel wat poëzie over actuele onderwerpen zoals de covid-19-pandemie, de zorg voor de ouderen, enz. Het viel de jury bij deze editie op, dat heel wat gedichten sterk begonnen met mooie, goed gebouwde verzen, maar dan 'afknappen' op het einde door melige strofen, onnodige verklaringen van het voorgaande en overbodige herhalingen.

De jury bedankt alle deelnemers voor hun inzendingen en wenst hen nog veel succes met hun verdere schrijverscarrière.

Na een eerste selectieronde bleven er nog een 40-tal gedichten over. Hieruit werd unaniem het gedicht Deemstering gekozen als beste inzending. De Guido Wulms-prijs voor poëzie 2021 gaat dan ook naar Paul Vincent uit Retie.

deemstering

Paul Vincent

*we sluiten niet langer de ramen
voor de regen die komen moet
laten kinderen buiten spelen
onder aanschuivende wolken*

*behang zal zich losweken
bij de kozijnrand en krullen
om de zo vaak vertelde verhalen
van mens en dier in betere tijden*

*water mag zich stapelen
in de borden van het feest
we leggen wit te wassen brieven
tussen de planten op het balkon*

*raden waar de inkt zal vloeien
als de woorden ons voorgoed verlaten
nog even en we zijn weer een dorp
dat verdwijnt in de geur van hooiland*

ver weg van waar de stad wil komen

Een gedicht over de vergankelijkheid. Pakkend beschreven met mooie beelden: water mag zich stapelen in de borden, wit te wassen brieven en behang zal [...] krullen om de zo vaak vertelde verhalen. Het gedicht bevat vele 'tegenstellingen', dorp en stad, vroeger en nu, eenvoud en gelaagdheid en straalt naar het einde toe hoop uit.

Dit 'vloeibare' gedicht (regen – water – inkt) bevat ook enkele mooie alliteraties zoals we leggen wit te wassen brieven en ver weg van waar. Er staat geen woord teveel of te weinig in. Met een bescheiden schrijfstijl vertelt de auteur dat we ons niet langer moeten verzetten tegen wat toch niet tegen de houden is. Brandend actueel!

De Simon Michaël Coninckx-prijs 2021 wordt toegekend aan Jaap Lemereis uit Amersfoort (Nederland) voor het gedicht hotel in Dover met full british breakfast.

hotel in Dover met full british breakfast

Jaap Lemereis

*gebaren die je thuis schaamteloos uitlijnt stokken
in deze ontbijtzaal
in een starre glimlach, de hamvraag gedempt: wolkje
melk? suiker?*

*daar komen de messen op tafel vanachter de boter,
dadelijk wreekt
zich het roerei, hoor je de roep om de worst terug het
beest in te duwen*

*het is veel te vroeg om nu al zo te bloeden, denk aan
de lange weg
van het vet, denk aan de kudde, het loeien in de
mist, houd links!*

*jus d'orange druipt langs de wand van een machine
vol sap en de staf,
bleek en dik, perst gedachteloos toekomst, er drijft
een snor op de thee*

*toast brandt de dag aan, over de krijtrotsen nadert
de slager met
de black pudding, sist in mijn oor: sir, you're terribly
underdressed*

Kan het nog Engelser? Het gedicht begint beschaafd, zoals het hoort in de 'betere' kringen. Maar dan komt het roerei in opstand tegen het formele. De worst volgt. Die was al aangekondigd met de hamvraag. Even worden we tot de orde geroepen: houd links! Maar dan gaat het verder. De chique jus d'orange druipt langs de wand van de sapmachine. De black pudding past niet meer bij dit ontbijt. En dan onthult de slager de waarheid. De maskers vallen af. Gedaan met keeping up appearances.

Lezen we hier de brexit? Het einde van een tijdperk, van de oude Engelse cultuur? De toerist die aan het ontbijt aanschuift, is terribly underdressed. Kan dit dan zomaar?

De schrijver weet in de beschrijving van het 'full british breakfast' als het ware het hele Engelse zijn te vangen. Hij doet dit met de nodige humor zoals een snor op de thee en prachtige beelden zoals komen de messen op tafel vanachter de boter, het loeien in de mist en perst gedachteloos toekomst. Opnieuw actualiteit in prachtige verzen!

Als eerste eervolle vermelding werd het gedicht moeder van Monique Bol uit Kapellen geselecteerd.

Een dochter die zich haar moeder herinnert, zelf wankelend, terwijl de moeder een forse tred had. Het gedicht speelt met klanken: tikken – hakken – bakker en even later nog brakke. En gebruikt mooie beelden: een hak die verlegen schraapt, de brakke gang, een kleine vuist omhelst de roosgelakte pink, ...

moeder

Monique Bol

*ik hou van het tikken van mijn hakken
op de tegels bij de bakker en hoe de linkse
soms verlegen schraapt. een vrouw die wankelt*

*diep in mij danst de forse tred van mijn moeder
ik weet nog hoe ik hem van ver herkende
in de brakke gang van het moederhuis*

*en hoe ze huilde toen een kleine vuist
haar roosgelakte pink omhelsde
in een prille liefde, voor altijd*

*haar schoenen staan nu onder aan de trap
te verstoffen. zij loopt op wolken*

Tot slot ook nog een eervolle vermelding voor kintsugi van Annette Akkerman uit Maarsse (Nederland).

Dit gedicht trok de aandacht van de jury door de mooie beschrijving van het ouder worden en de schoonheid van het verval. Het craquelé wordt uitvoerig en met tal van bewoordingen weergegeven: scheuren – bladderde – groeven – barsten – breuken – breekbaar. Precies zoals we dat van de restauratietechniek kintsugi verwachten. De verklaring van deze Japanse term in de laatste 2 strofen voelt als overbodig aan.

kintsugi

Annette Akkerman

*terwijl we sliepen
liepen we scheuren op
onze blanke lichamen alleen gehuld
in donshaartjes en schone lakens*

*boven ons bed bladderde de witkalk
van de muur
mijn huid in craquelé*

*je vingers volgden mijn groeven
ze trachten te tasten naar wat
er nog klopte*

*in Japan dichten ze barsten
plakken scherven met goud
nooit onzichtbaar
eerder opzichtig
zodat de breuken telbaar worden*

*en we leren te waardenen
dat onze weerloosheid
breekbaar is*

40e Hendrik Prijs-prijs voor kortverhaal

Juryverslag

Juryleden: Ann Ecker, Jo Fabré, Luk Robijns en Marleen Wulms

Ook voor het kortverhaal kende deze editie een onwaarschijnlijk succes. We mochten maar liefst 144 inzendingen ontvangen. De jury was aangenaam verrast door de hoge algemene kwaliteit. De auteurs belichten een divers aanbod aan thema's, met toch wel in het oog springend actuele onderwerpen zoals de covid-19-pandemie, ouderen en het levenseinde. Heel wat verhalen werden vanuit een psychologische invalshoek geschreven. Ook stilistisch zijn de verhalen zeer divers; de jury werd aangenaam verrast door een staalkaart van stijkenmerken van een kortverhaal.

Gezien het hoge aantal inzendingen kon de jury niet anders dan eerst een (ruime) voorselectie te maken. Hieruit kwam als onbetwiste winnaar het verhaal Als ze eens wist van de hand van Fay Van Kerckvoorde uit Gent.

Als ze eens wist handelt over een dementerende grootmoeder en haar kleindochter die de dementie moet, maar niet kan of wil aanvaarden.

*ik probeer niet aan mijn oma te denken, maar aan de andere grootmoeders waar ik ooit voor zorgde
traag komen ze terug*

Het is een poëtisch kortverhaal met een bijzondere bladschikking om het poëtisch element te ondersteunen. Het einde is zelfs pure poëzie, eentje om in te kaderen.

*ik zal veel aan je denken
soms zal ik ook niet aan je denken
want verdriet kan niet open en bloot op de
keukentafel blijven liggen
na een tijdje ligt het in de weg en wordt het
opgeborgen in de kast
en daar zal ik je onverwachts tegenkomen
dan zullen er tranen langs mijn glimlach
glijden*

De beschrijving is sterk mijmerend, diep treffend, zelfs beklijvend. Het verhaal zit vol met dubbele betekenissen. Neem nu de titel: 'wist' kan zowel de verleden tijd zijn van weten als van wissen. Dit spelen met de woorden komt regelmatig terug, zoals ook in de 2e alinea.

*Ze wist lang wie ik was, maar nu weet ze niet
meer wie ik ben*

De doorstreepte stukken tekst ondersteunen dit wissen en maken daardoor deel uit van het verhaal.

Normaal worden er ook 1 of 2 eervolle vermeldingen toegekend, maar de jury was van oordeel dat een 30-tal inzendingen hiervoor in aanmerking kwamen zonder dat er een uitsprong. Dit bewijst andermaal de uitzonderlijke kwaliteit van deze editie 2021.

Als ze eens wist

Fay Van Kerckvoorde

mijn grootmoeder weet het niet meer

*ze wist zoveel en ze wist het altijd beter
maar nu wist ze alles uit
ze gomt haar leven weg, begint bij de laatste jaren en
daalt steeds dieper af in het verleden
ze werkt snel, zoals altijd plichtsbewust en naarstig
alsof ze de ramen lapt en elke regendruppel dat als
teken van leven op het glas plakt meedogenloos weg-
schrobt*

*ze wist snel wat ze wist
een derde van haar leven is al verdwenen onder een
dikke laag sneeuw
de dag van mijn geboorte toegedekt met een wit tapijt
in haar hoofd zal het nooit meer dooien
ze wist lang wie ik was, maar nu weet ze niet meer
wie ik ben
denk ik
~~kan ze nog weten wie ik ben als ze mij niet meer
herkent?~~*

*ze vergist zich
de hoge stem waarmee ze 'Siska' roept verraadt haar
zo noemde ze me nooit
ik ga voor haar zitten, praat luid, in korte zinnen, met pauzes*

'Dag oma.'

Ah, Siska.'

'Het is Fee. Uw kleindochter.'

Kom jij mij bezoeken?'

'Natuurlijk. Ik ben blij jou te zien. Hoe gaat het?'

'Hm, ja. Dat is mooi van je... Hier komen'

'Hoe gaat het met jou?'

'Opa is weg. Wist je dat al?'

'Ja, ik weet het. Ik mis hem ook.'

'Ik... Ja. Hm'

*ze lispelt verder
ik luister, probeer een verhaal uit de wartaal te ontra-
felen, ga met haar terug in de tijd
ik voel me plots veel ouder dan haar*

ERGENS VROEGER

*toen ik jonger was en zij nog gewoon oud, werkte ik
als animator in een rusthuis
waar de tijd stilstond en de mensen verstreken
ik duwde rolstoelen vooruit
en hielp bij het middageten
ik las de krant waarin zelden vrolijk nieuws stond voor
ik verzon gymnastiek oefeningen die je al zittend kunt
uitvoeren
en schreef relaxatieteksten over de zee, de bergen, de
heide, de lente, de zomer en de herfst
nooit over de winter
~~oude mensen hoef je niet over sneeuw en kilte en
afstervende bladeren te vertellen~~*

*in mijn witte verpleegschort passeerde ik elke dag de
bordjes met kamernummers waar ik onderaan een
papiertje met een naam kon schuiven*

ondertussen ben ik de meeste namen van de bewoners
kwijt
zelfs hun gerimpelde gezichten lopen verloren in mijn
hoofd

ik weet nog wie mijn oma is, wie zij ooit is geweest
denk ik
ik weet het niet meer zeker
hoe kan ik het iemand kwalijk nemen dat ze vergeet
als ik zelf zo moeilijk kan onthouden?

ik probeer niet aan mijn oma te denken, maar aan de
andere grootmoeders waar ik ooit voor zorgde
traag komen ze terug
met hun gebogen ruggen dwalen ze door mijn gedach-
ten
die ene die snikkend naar een eenpersoonskamer
moest verhuizen en
hoe heet ze ook alweer die haar vork nauwelijks kon
vasthouden en veel te weinig at en
die lieve mevrouw die na haar val nooit meer de oude
werd en
zij die verward door de gang liep, met de relingen aan
de muur als haar enige houvast en
zoveel herinneringen die bijna verdwenen zijn

wanneer ons geheugen zich afwikkelt, wordt alles
ingewikkeld
een bolletje wol waar je steeds de draad kwijtraakt
de bovenste verdieping van het rusthuis waar ik
werkte hield alles verborgen
ik kwam er zo weinig mogelijk
behoedde mezelf om niet te verstrikken in de losse
eindjes waar geen touw aan te knopen viel
alle kasten waren vergrendeld
namen
herinneringen
geheimen
leugens zaten opgesloten in geheugenkamers die naar
baby's roken
opa's en oma's die als groot uitgevallen kinderen
werden behandeld

verkleinwoordjes zoefden als speelgoedvliegtuigjes over
hun grijze hoofdjes
Yvonneke
badje
patatjes
papje
pillekes
zeteltje
rustje maartje eentje beetje
ik deed mijn best hen altijd als volwassenen te benaderen
maar hoe doe je dat bij iemand die een pamber draagt
en als een goudvis in de wildernis steeds dezelfde
rondjes schuifelt?

'Dag François.'

'Ja.'

'Hoe gaat het, François?'

'Wie ben jij?'

'Ik ben Fee.'

'Ah, dat is een speciale naam.'

'Ja, dat hoor je niet vaak, hé. Zeg, heb jij zin om een
spelletje te kaarten?'

'Ik weet het niet.'

'Jij doet dat graag. En jij kan dat zo goed.'

'Waar ben ik?'

'Je bent in het rusthuis.'

'Hoe geraak ik thuis?'

elke dag dat ik het rusthuis verliet dacht ik dat ik daar
niet wilde eindigen
dat ik dit einde niemand toewenste
dat ik niet wil dat zij...
dat ik soms opgelucht ben dat zij het niet meer beseft

ERGENS NU

als ik zeg dat mijn oma op sterven ligt, reageren
mensen met "oh's"
hun lippen verkrampen in een glimlach die in stilte
empathie probeert uit te beelden
daarna volgt
'hoe oud is ze?'
haar leeftijd is enkel belangrijk voor buitenstaanders
een hoog getal krijgt de toestemming om dood te gaan

oma's sterven weleens
dat weet iedereen
we maken het allemaal ooit mee
en toch kan ik er met niemand over praten
ik heb vragen
maar
er is geen mens die me een eerlijk antwoord zal durven
geven
hoe zal ik me voelen wanneer mijn grootmoeder sterft?

ze is pas echt weggegaan toen ze haar huis inruilde
voor een kamertje van vier op
ik-heb-ze-niet-meer-alle-vier-op-een-rij vierkante
meter
de driezitzofa
de lange eettafel met stoelen
de stapel kleren
de naaimachine
de kasten vol keukengerei konden niet mee
het leven dat ze opbouwde met opa lag in de aanhang-
wagen die naar de kringwinkel reed

het leven verzamelt, bewaart, verplaatst
wanneer die berg verkleint, weet het leven dat het
haast voorbij is
het leven schift, kiest, verliest

na een goed gevuld leven blijft nauwelijks nog iets van
haar over
een gekrompen lijf
keurige blouses en rokken die ooit aansloten
gouden juwelen
een gehaakt deken
foto's van vroeger
een afscheurkalender die op de verkeerde dag blijft
steken
twee blauwe porseleinen paarden waarvan niemand
begrijpt dat ze die zo mooi vindt
hier en daar een paar spulletjes op de vensterbank
hoogstens twee kartonnen dozen die weken in de gang
zullen staan
voor we haar overgebleven bezittingen naar een laatste
rustplaats zullen brengen

ze is al dood voor ze gestorven is

OOK NU

ik voel me schuldig
want ik ben er niet genoeg geweest
ik had elke dag drie keer op bezoek kunnen komen
of urenlang naast haar kunnen blijven zitten
dan had ze me niet kunnen missen
dan zou ze nu niet mis zijn
dan zou ze me minder snel vergeten
dan zou ze zich alles nog herinneren
mist ze eigenlijk wat ze uitwist?

ik voel me verloren
onze vroeger, onze nu, onze ooit
we verliezen allebei, ik haar en zij mij
met enkel haar vroeger is het moeilijk om in het nu te
leven
het verleden ruist op de achtergrond
steeds luider
als de televisie die je tot aan het einde van de gang
hoort
het gegrom van haar uitgegomde geheugen houdt me
tegen haar te bezoeken
waarom zou ik iemand bezoeken die er eigenlijk niet
meer is?

'Dag oma.'

'Wie is er?'

'Fee. Uw kleindochter'

'Ah. En kom jij mij bezoeken?'

'Natuurlijk. Ik ben blij jou te zien. Hoe gaat het?'

'Ik zit hier, hé.'

'Hoe gaat het met jou?'

'Ja... Hm'

er valt een stilte
de stilte valt, maar ze breekt niet
ze breekt niet in duizenden stukken
ze landt zachtjes op het geruis van wolkjes

ik blijf zitten tot ik afscheid neem
~~ik heb al lang geleden afscheid genomen~~

ERGENS LATER

jij weet het niet meer
jij zal nooit meer weten wat er gebeurt
jij zal het niet weten wanneer je sterft
maar ik wel
ik weet wel nog wat er was en wat er is en ik weet hoe
het zal eindigen

de tijd zal meedogenloos verder tikken
tot hij bij jou zal stilvallen
voor eventjes zal ik met geverniste ogen in de kamer
staan waar jij zal liggen
ik zal de kamer leeghalen en die kamer zal zwijgen
tot een nieuw oud leven er stilletjes zal sterven

ik zal bij je zijn als je weggaat

ik zal het even niet meer weten
ik zal het verdriet naar me toe zien stromen
alsof ik op het strand sta te kijken naar een golf die
groter en groter wordt
ik weet dat het me zal overspoelen
maar het is er nog niet
het zal steeds dichterbij komen
tot ik dichtklap en kopje onder duik

ik zal naar je begrafenis gaan en zakdoeken meenemen
belachelijk veel zakdoeken
zodat ik ook eentje op de knie van mijn moeder kan
leggen
ik zal me oneindig verdrietig voelen
zo verdrietig dat ik me niet kan voorstellen dat iemand
zich ooit zo heeft gevoeld
ik zal me omringen door familie en me heel alleen
voelen
ik zal een tekstje voor je schrijven, maar het niet
kunnen voorlezen
ik zal met tranen in de ogen naar jouw foto kijken en
elke dag uit je servies drinken

ik zal het missen wissen
het verdriet proberen uitwissen
met een spons elke herinnering trachten weg te
schrobben
dan wis ik eerst de laatste jaren waarin je niets meer
wist
tot ik daar spijt van krijg
dan zal ik proberen elke herinnering vast te houden
en ik zal kwaad worden als ik het verlies

ik zal veel aan je denken
soms zal ik ook niet aan je denken
want verdriet kan niet open en bloot op de keukentafel
blijven liggen
na een tijdje ligt het in de weg en wordt het opgeborgen
in de kast
en daar zal ik je onverwachts tegenkomen
dan zullen er tranen langs mijn glimlach glijden

ik mis je nu al
als je dat maar wist

Guido Wulms

Hasselt 21 juli 1938 – Sint-Truiden
19 januari 1999

Guido Wulms was romanist en leraar in Sint-Truiden. Hij publiceerde over de Franse taal en literatuur. Bracht onder meer ook een pamflet *Dokter mijn school is ziek* (1970) en een verzamelbundel *De nagelaten geschriften van Abel Baumgarner* (1980) uit. Later legde hij zich vooral toe op de biografieën van Sint-Truidense literaire figuren zoals Jan Hendrik Bormans, Simon Michaël Coninckx, Sint-Trudo, Steven Prenau en Joris Vriamont.

Guido Wulms was de stichter en hoofdredacteur van het literaire tijdschrift *Appel* (1976-2000) en de bezieler van de poëzieprijs van de stad Sint-Truiden en de Hendrik Prijs-prijs voor korte verhalen.

Hendrik Prijs

Sint-Truiden 18 maart 1898 – Alken
18 maart 1984

Hendrik Prijs was onderwijzer en schoolhoofd in Sint-Truiden. Willem Elsschot schreef een lovend voorwoord bij zijn kleinburgerlijke typering in *Het huis met de glycines* (1938). Hij werd lokaal echter meer bekend met zijn historische roman *Het zwakke verzet* (1942) gebaseerd op ware feiten uit de Bokkenrijderstijd. Later volgden nog een aantal romans zoals *Solden* (1943), *Geuzenvesper* (1951), *Het hart der Crèvecoeurs* (1953) en *Marieke Bosteels, meid voor alle werk* (1966). Hij schreef verder jongensboeken en toneelstukken.

v.u. Stijn Vanoirbeek, schepen van Cultuur, Kazernestraat 13, 3800 Sint-Truiden

*Sint
Truiden*

